

HIPOTECA MOBILIÀRIA I PENYORA SENSE DESPLAÇAMENT DE LA POSSESSIÓ

(I)

DISPOSICIONS COMUNES I HIPOTECA MOBILIÀRIA

Anàlisi de la Llei de 16 de desembre de 1954 (en avant,
LHMPSD) i normativa concordant

NECESSITAT DE LA REFORMA INSTAURADA PER LA LHMPSD

- La configuració tradicional dels drets reals de penyora i hipoteca, amb llur limitació respectiva a béns mobles i immobles, i amb llurs característiques de desplaçament i no desplaçament de la possessió, és, sens dubte, insuficient per a satisfer totes les necessitats de la garantia real.
- La doctrina científica va palesar els greus inconvenients de la privació al deutor de la possessió de la penyora sobretot en coses mobles de gran valor dedicades a fins agrícoles o industrials; el desplaçament de la possessió és perjudicial per al deutor, en privar-lo de béns adients; per a l'economia nacional, en paralitzar elements de treball i de producció i, amb ells, fonts de riquesa; i encara per al mateix creditor en disminuir la capacitat econòmica del deutor i la possibilitat de fer front d'una manera normal a les seues obligacions.
- L'experiència va demostrar que la penyora anava restant reduïda a coses merament sumptuàries, en ser ineficaç tocant a les coses necessàries per al treball de l'home; i quan la necessitat obligava a pignorar aquestes darreres, els funests resultats pràctics de la garantia palesaven la necessitat d'una altra figura jurídica que salvara llurs inconvenients. (PREÀMBUL LHMPSD)

NATURALESIA DE LA GARANTIA

- L'acció real ha tingut sempre, com a element indispensable, la identitat de la cosa; és per això que, teòricament, no ha estat possible construir drets reals perfectes sobre coses genèriques ni sobre coses futures. El grau de perfecció quant a l'entitat de la cosa i el seu reflex consegüent en documents i registres públics, ha dut la Comissió a distingir dos grups de béns: els d'identificació semblant a la dels immobles i, per tant, com aquests, clarament susceptibles d'hipoteca, i els d'identificació menys perfecta i, per consegüent, d'un dret de més difícil persecució, que resten dins la figura clàssica de la penyora, tot i que substituint-se per la publicitat registral el requisit del desplaçament de possessió. (PREÀMBUL LHMPD)

DISPOSICIONS COMUNES

- - La HM I la PSD han de constituir-se en escriptura pública i inscriure's en el corresponent registre. La manca d'inscripció de la hipoteca o de la penyora privarà el creditor hipotecari o pignoratiu dels drets que, respectivament, els atorga aquesta Llei.
- - Això no obstant, la penyora sense desplaçament pot també constituir-se mitjançant pòlissa intervinguda per corredor de comerç col·legiat, quan es tracte d'operacions bancàries o es referisca a qualsevol dels supòsits compresos en l'art. 93 del Codi de Comerç (v. art. 3)

DISPOSICIONS COMUNES

- - Sols pot constituir-se HM i PSD sobre els béns mobles alienables que s'enumeren en la llei.
- - Sols es pot hipotecar o pignorar el ple domini. Si els béns estigueren en proindivís o estigués repartit l'usdefruit i la nua propietat entre persones distintes, el gravamen amb HM o PSD sols podria fer-se amb el consentiment de tots els partícips (art. 1.2)
- - No tindrà eficàcia el pacte de no tornar a hipotecar o pignorar els béns ja hipotecats o pignorats, raó per la qual pot constituir-se HM i PSD sobre béns que ja estigueren hipotecats o pignorats, encara que ho estiguessen amb aital pacte (art. 2).
- - També pot constituir-se hipoteca mobiliària o penyora sense desplaçament sobre el mateix dret d'hipoteca o penyora i sobre béns embargats o el preu d'adquisició dels quals no estigués íntegrament satisfet (art. 2).

DISPOSICIONS COMUNES

- - El deutor no pot alienar els béns hipotecats o donats en penyora sense el consentiment del creditor (art. 4). Si el deutor contravé aquesta disposició, l'acte esdevindrà anul·lable a instància del creditor, el qual alternativament també pot confirmar-lo.
- - La hipoteca i la penyora s'estenen a tota classe d'indemnitzacions que pertoquen a l'hipotecant o pignorant, concedides o degudes per raó dels béns hipotecats o pignorats, si el sinistre que les motiva s'esdevé després de la constitució de la hipoteca o penyora (art.5). V. art.40 Llei 8/1980, del contracte d'assegurança.

DISPOSICIONS COMUNES

- -Llevat de pacte exprés, la hipoteca mobiliària i la penyora sense desplaçament, en garantia d'una obligació que merite interessos, assegurarà, en perjudici de tercer, a més del principal, els interessos dels dos últims anys i la part vençuda de l'anualitat corrent (art. 9).
- - El creditor hipotecari o pignoriatiu gaudirà per al cobrament del seu crèdit de la preferència i prelació establides als art. 1922, 2n, i 1926, 1r, del Codi Civil, exceptuada sempre la prelació per crèdits laborals. Cas de concurs, la preferència i prelació del creditor hipotecari o pignoriatiu es regeixen pel que s'estableix en la Llei concursal (art. 10).
- - L'acció hipotecària i la pignoriativa prescriuen al cap de tres anys, comptadors des que puguen ser legalment exercides (art. 11)

LA HIPOTECA MOBILIÀRIA

- És un dret real de realització de valor, en funció de garantia, que opera mitjançant la inscripció registral constitutiva, que té com a efecte subjectar directament i immediatament els béns mobles sobre els quals recau el compliment de l'obligació per a la seguretat de la qual es va crear.
- Com a subjectes apareixen:
 - - Creditor.
 - - Amo dels béns hipotecats, que pot ser el mateix deutor o un tercer; ambdós han de tenir la lliure disposició de la cosa que hipotequen.

OBJECTE DE LA HIPOTECA MOBILIÀRIA

- Sols poden ser objecte d'aquesta hipoteca els béns esmentats en *numerus clausus* per art. 12 LHMPD:
- - Els establiments mercantils.
- - Els automòbils i altres vehicles de motor, així com els tramvies i vagons de ferrocarril, de propietat particular.
- - Les aeronaus.
- - La maquinària industrial.
- - La propietat intel·lectual i la industrial.
- No podran hipotecar-se els béns compresos en els articles 52, 53 i 54 (val a dir, aquells que segons la llei són susceptibles de penyora sense desplaçament de la possessió).

CONSTITUCIÓ DE LA HIPOTECA MOBILIÀRIA

- A més de les circumstàncies exigides per la legislació notarial, l'escriptura d'hipoteca mobiliària ha de contenir les següents:
- Primera. Les que identifiquen la personalitat del creditor, del deutor i, si és el cas, de l'amo dels béns hipotecats.
- Segona. Descripció dels béns que s'hipotequen, especificant llur naturalesa, quantitat, qualitat, signes distintius i la resta de particularitats que en cada cas servisquen per a identificar-los o individualitzar-los.
- Tercera. Títol d'adquisició dels béns i declaració de l'hipotecant que no estan hipotecats, pignorats ni embargats.
- Quarta. Import, en moneda nacional, del principal garantit, termini per a la seua devolució, tipus d'interès si es pactés i quantitat que s'assenyale per a costes i despeses.
- Cinquena. Fixació d'un domicili per a requeriments i notificacions al deutor i, si és el cas, a l'hipotecant no deutor.
- (art. 13)

CONTINGUT

- I. EN LA FASE DE SEGURETAT
- L'hipotecant conservarà els béns hipotecats amb la diligència d'un bon pare de família, i hi farà totes les reparacions i reposicions que calguen (art. 17).
- La depreciació dels béns hipotecats, llevat que provinga de cas fortuït, concedirà al creditor el dret a demanar que s'intervinga judicialment l'administració d'aitals béns, presentant els justificants escaients a l'efecte (art. 18). És semblant a l'acció de devastació prevista en l'art. 117 LH per a la hipoteca d'immobles.

CONTINGUT

- II. EN LA FASE D'EXECUCIÓ
- La hipoteca mobiliària subjecta, directa i immediatament, els béns sobre els quals s'imposa, qualsevol que siga llur posseïdor, al compliment de l'obligació per a la seguretat de la qual va ser constituïda (art. 16).
- En conseqüència, el creditor té la facultat de sol·licitar l'execució forçosa dels béns hipotecats en cas d'incompliment, i fer-se pagament amb el que hi obtinga.
- Per a cobrar, el creditor té la prelació i preferència que estableixen els art. 1922.2 i 1926.1 CC.
- Si hi ha concurs, no s'inclouran en la massa els béns hipotecats mentre no se satisfaga el crèdit garantit, però caldrà portar-hi el romanent del preu obtingut en la subhasta.

EXTINCIÓ

- 1. Per extinció de l'obligació principal assegurada (v. art. 1156 CC).
- 2. Per les causes generals d'extinció dels drets reals (pèrdua de la cosa, condonació de la garantia pel creditor, etc.).
- 3. Caducitat de la inscripció de la hipoteca (6 anys des de la data de venciment de l'obligació assegurada).

HIPOTECA D'ESTABLIMENT MERCANTIL

- Perquè puguin ser hipotecats els establiments mercantils, han d'estar instal·lats en el local de negoci del qual el titular siga amo o arrendatari, amb facultat de traspasar (art. 19).
- La hipoteca comprendrà, necessàriament, el dret d'arrendament sobre el local si el tingues l'hipotecant i, si no, els drets establits en l'article 28. Igualment comprendrà les instal·lacions fixes o permanents sempre que pertanyen al titular de l'establiment (art. 20)
- També comprendrà la hipoteca, si no s'estableix una altra cosa, els següents béns, que es descriuran en l'escriptura pública corresponent:

a) El nom comercial, rètol de l'establiment, marques distintives i resta de drets de propietat industrial i intel·lectual.

b) Les màquines, mobiliari, estris i resta d'instruments de producció i treball.

Els béns a què es refereix aquest article resten afectes a la hipoteca sempre que es donen les circumstàncies següents: que siguin de la propietat del titular de l'establiment; que el seu preu d'adquisició estiga pagat, i que estiguen destinats de manera permanent a satisfer les necessitats de l'explotació mercantil o industrial (art. 21).

HIPOTECA D'ESTABLIMENT MERCANTIL

- La hipoteca s'estén, mitjançant pacte, a les mercaderies i matèries primeres destinades a l'explotació pròpia de l'establiment quan concórreguen els dos primers requisits exigits en el paràgraf últim de l'article anterior.
- El creditor té dret a inspeccionar el gir i tràfic de l'establiment, en la forma i termini estipulats, sense destorbar, en cap cas, el seu normal desenvolupament (art. 22)
- Si la hipoteca hagués estat constituïda pel mateix propietari del local, l'adjudicatari, en cas d'execució, adquirirà, de ple dret, la qualitat d'arrendatari amb subjecció al que s'ha pactat en l'escriptura d'hipoteca (art. 28).

HIPOTECA D'ESTABLIMENT MERCANTIL

- El creditor pot, encara que no haja transcorregut el termini estipulat en el contracte, donar per vençuda l'obligació per qualsevol de les següents causes (art. 29):
 - 1. Modificació de la classe de comerç o indústria de l'establiment, si no es pactés una altra cosa.
 - 2. Incompliment de les obligacions establides en l'article 27 i en especial la falta de pagament del lloguer, càrregues socials i fiscals i primes d'assegurances.
 - 3. Alienació pel deutor, sense consentiment del creditor, d'algun dels béns hipotecats, llevat de les mercaderies, de conformitat amb l'article 22.
 - 4. Extinció del dret d'arrendament del local.
 - 5. Resolució per sentència ferma del contracte d'arrendament.
 - 6. La terminació del contracte per qualsevol altra causa reconeguda en la Llei.
 - 7. El transcurs de sis mesos des de la notificació notarial per l'arrendador de la resolució governativa que acorde la demolició de l'immoble.
 - 8. La disminució en un 25% del valor de les mercaderies o matèries primeres hipotecades, si el deutor no les reposara, de conformitat amb l'article 22.
 - 9. Qualsevol altra causa especialment fixada per la Llei o estipulada en l'escriptura d'hipoteca a l'efecte de donar per vençuda l'obligació.

HIPOTECA DE VEHICLES DE MOTOR

- Es consideren vehicles de motor, a més dels automòbils, els camions, autocars, autobusos, tractors, motocicletes i qualsevol altres susceptibles de matrícula al corresponent registre administratiu.
- També seran hipotecables els tramvies, troleibusos i vagons de ferrocarril de propietat particular (v. art. 34).
- Punts d'esment necessari de l'escriptura d'hipoteca (art. 35).
- El notari, en atorgar-se l'escriptura, farà l'anotació corresponent al permís de circulació del vehicle.
- Els vehicles que tinguen anotada la hipoteca en el permís de circulació no podran eixir del territori nacional sense consentiment del creditor. Les duanes espanyoles exigiran, a tal efecte, aquest permís de circulació (a. 37)
- Els vehicles hipotecats han de ser assegurats contra els riscos de robatori, furt, extraviament, sostracció o menysteniment, per una quantitat igual o superior a l'import total de la responsabilitat hipotecària (art. 36).

HIPOTECA D'AERONAUS

- Poden ser hipotecades les aeronaus de nacionalitat espanyola sempre que estiguen inscrites en la secció corresponent del Registre Mercantil de la província on estiguen matriculades.
- Quant a les aeronaus estrangeres, s'estarà als convenis internacionals i al principi de reciprocitat.
- L'aeronau en construcció pot hipotecar-se quan s'haja invertit un terç de la quantitat total pressupostada. La inscripció provisional al Registre Mercantil ha de convertir-se en definitiva una volta conclosa la construcció (art. 38).
- Extensió de la hipoteca: v. art. 39.
- Contingut de l'escriptura d'hipoteca: v. art. 40.

HIPOTECA DE MAQUINÀRIA INDUSTRIAL

- Poden ser hipotecades les màquines, instruments o utensilis instal·lats i destinats pel seu propietari a l'explotació d'una indústria i que directament concórreguen a satisfer les necessitats de l'explotació mateixa. La dita indústria ha de figurar anotada en el cens industrial o miner a nom de l'hipotecant (art. 42).
- Contingut de l'escriptura d'hipoteca: v. art. 43.
- L'amo de les màquines i resta de béns hipotecats tindrà l'obligació de conservar-los en el lloc i en l'estat en què es troben, i respon civilment i, si és el cas, criminalment, de l'incompliment.
- Pot, això no obstant, usar normalment aquests béns conformement a la seua destinació, però sense menysteniment de la seua integritat.
- El mal ús o la resistència del deutor a la inspecció de la cosa pel creditor o persona que aquest designe, confereix al creditor dret de donar per vençuda l'obligació hipotecària (v. art. 44)

HIPOTECA DE LA PROPIETAT INDUSTRIAL I INTEL·LECTUAL

- 1. Poden subjectar-se a hipoteca mobiliària els drets protegits per la legislació de propietat industrial com les patents, topografies de productes semiconductors, marques, nom comercials, dissenys industrials, varietats vegetals i altres modalitats típiques, conformement amb la seua Llei reguladora.
- 2. Poden constituir la garantia hipotecària tant el propietari com el licenciatari amb facultat de cedir el seu dret a un tercer, tant sobre el dret en si com sobre la sol·licitud de concessió del dret.
- 3. No són susceptibles d'hipoteca mobiliària els drets de propietat industrial registrables però no registrats, els drets personalíssims, que no tinguen contingut patrimonial o no alienables i, en general, els no susceptibles d'apropiació individual.
- 4. La garantia s'estén als drets i les millores resultants de l'addició, modificació o perfeccionament dels drets enregistrats (V. art. 45).

PROPIETAT INTEL·LECTUAL

- 1. Pot imposar-se hipoteca mobiliària tant sobre els drets d'exploració de l'obra com sobre tots aquells drets i modalitats de la propietat intel·lectual de contingut patrimonial que siguen susceptibles de transmissió *inter vivos* conformement a la seua Llei reguladora. També poden subjectar-se a hipoteca mobiliària els drets d'exploració d'una obra cinematogràfica en els termes prevists en la Llei.
- 2. Poden constituir la garantia tant el propietari com el cessionari, en exclusiva o com a cessionari parcial, sempre que aquell tinga facultat d'alienar el seu dret a tercer.
- 3. No són susceptibles d'hipoteca mobiliària els drets de propietat intel·lectual registrables però no registrats, així com els drets personalíssims com ara l'anomenat dret moral d'autor, els no alienables i en general els que no siguen susceptibles d'apropiació individual.
- 4. Llevat que es pacte una altra cosa en el contracte, la garantia sobre l'obra original no s'estén a les traduccions i adaptacions; les revisions, actualitzacions o anotacions; els compendis, resums o extractes; els arranjaments musicals o qualsevol transformació de l'obra. Aitals transformacions poden ser objecte d'altres tantes garanties separades (v. art. 46)

PROPIETAT INTEL·LECTUAL

- Contingut de l'escriptura d'hipoteca: v. art. 47.
- El titular no pot renunciar al seu dret ni cedir el seu ús o explotació, total o parcial, sense consentiment del creditor.
- S'exceptua el titular d'una pel·lícula cinematogràfica, que pot fer cessió parcial del seu dret d'explotació, limitada a determinades regions cinematogràfiques espanyoles, prèvia cancel·lació parcial del crèdit hipotecari en la proporció fixada en l'escriptura de constitució o, si no hi és, en l'assenyalada per l'entitat oficial i els organismes competents (art. 48).